

Canal, denne Bet er ubetinget nødvendig? Nei, det skal blot skjønnes, at den er nødvendig, og da indtræder Eieren's Forpligtelse til at afgive den. Jeg kan imidlertid baade herom og om det Allermeste af hvad iøvrigt er blevet anført henvise til Forhandlingerne paa et andet Sted, og især til den Beretning om Sagen, der skyldes min ærede Gjenbo fra Kjøbenhavn her ligeoverfor (Varsen) i en væsentlig Grad sin Tilblivelse. Det forekommer mig imidlertid, at der er enkelte Bemærkninger, der maatte dog kunde fortjene en mere særlig Imødegaaen.

Det er saaledes fra flere Medlemmers Side gjort gjældende, at det var et reent privatretligt Forhold, vi her gik ind paa at ville ordne, og at vi netop derfor gjorde Indgreb i Eiedomsretten; ja, der er endog saa brugt Udtryk, der ere meget stærkere, som at „forgribe sig paa Grundloven“ og meget mere; men jeg troer, at det er en fuldkommen Misforstaaelse af Forholdet. Det er aabenbart, at Fæsteforholdet er et Retforhold, der har Noget af et privat Contractsforhold i sig, men som i mangfoldige og væsentlige Henseender tillige henhører under den offentlige Ret. Jeg skal imidlertid ikke udvikle dette videre. Det følger ligesom af den Betragtning, som Ingen vil kunne tilbagevise, at Bonden har et retligt Krav paa at beskyttes i sin fortrinnsvise Adgang til Substans af Bøndejorden. Det følger ligesom af den Politisk i dette Spørgsmaal, som vor Lovgivning lige fra Christian den Femtes Tid, om endog saa i meget forskjellig og vakkende Retning, saa dog stadig har fulgt. Men er det saa, da vil man ogsaa indsee, at det siger meget lidet, naar det anføres, at Godseierne skulde kunne gjøres misfornøiede med den nuværende Tingenes Orden, naar en Reform som denne ikke tilbagevistes; thi kunne Godseierne ville hengive sig til Misstemning og Misfornøielse med Rigets Forfatning, fordi der gives en Lov, som Almeenvellet efter deres Medborgeres Skjønne fordrer og den anden Parts Ret kræver, da er det aabenbart en Misstemning og Misfornøielse, som det ikke blot vilde være Svaghed men Uklogskab og Uret at gaae af Veien for. Men jeg har den inderlige Overbeviisning, at neppe Noget mere end

Godseierne selv ville, naar denne Lov gaar igjennem, komme til den Erkjendelse, at den i Sandhed har været meget langt fra at fordele dem.

Der er yttret af et æret Medlem fra Secretairpladsen (Bergsøe), at han ikke kunde understøtte denne Lov, fordi det forekom ham, at der var Anledning til, førend man greb til en efter hans Mening saa yderlig Foranstaltning, at prøve Virkningen af mæglende Commissionser, der tidligere vare blevne forsøgte med Held i lignende Tilfælde. Jeg skal slet ikke indlade mig paa det Spørgsmaal, om Sligt først burde prøves; det foreligger ikke, ja det foreligger end ikke i Forslagsform fra den ærede Taler, som fremsatte det; men, hvad der er vist, det er, at, kunde der end ad denne Bet have været gjort Noget — og det vil jeg slet ikke benægte, thi jeg er tilbøielig til at troe det — saa er jeg dog meget bange for, at der nu er for sildigt. Jeg troer ikke, at det efter den Stilling, som dette Spørgsmaal nu indtager heri Landet, gaaer an at ville tilbagestrænge denne Reform. Nu har ganske vist den ærede Rigsdagsmand fra Fyen (Barendsen), der talte igaar, og hvis Ord jeg saameget mere lægger Vægt paa, som han har været Justitsminister i forhenværende Ministerier, ligesom han ogsaa var Justitsminister i det Ministerium, der høitidelig tilfagde at ville blandt Andet uopholdelig tage fat ogsaa paa denne Opgaves Løsning — sagt, at Diebliffet var sær ugunstigt, og at vi navnlig ikke burde fremme denne Sag, fordi det efter Indenrigsministerens Uttringer var givet, at Regjeringen vilde være den imod. Men jeg maa dog tillade mig at troe, at vi ikke bør og ikke tør ved dette Hensyn lade os afholde fra at fremme Sagen. Jeg vil slet ikke tale om, at Ingen kan vide og Ingen kan sige, hvilke Anskuelser og hvilke Personer der ere i Kongens Raad i det Diebliff, da denne Sags Behandling vil være endelig tilendebragt i Thingen; men jeg vil minde om, at, ligesom man desværre seer, at Mænd, om hvem man burde haabe, at de i 1848 vilde have gaaet ind paa denne Reform, nu ere saare utilbøielige dertil, saaledes maa man ogsaa kunne haabe, at Mænd, der i dette Diebliff ere utilbøielige til at gaae